

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 237/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen vesistöjen ravinnekuormituksesta peltojen tulvimisen seurauksena

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Lohikosken vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 237/2025 vp:

Onko valtavien lannoitejäämiä, kasvinsuojelumyrkkyjä ja mätänevää biomassaa sisältävien vesimassojen pumppaaminen jokiin ja sitä kautta mahdollisesti aina Itämereen saakka ympäristövastuullinen keino ratkaista viljelypeltojen tulviminen,

onko tällä tavoin menettely ylipäättään ympäristölainsäädännön mukaista ja

kannattaisiko sään ääri-ilmiöiden lisääntyessä esimerkiksi Elimäenjärvi ennallistaa takaisin järveksi hyödyntämällä ennallistamiseen tarkoitettua EU-rahoitusta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Elimäenjärvi on kuivatettu 1950-luvulla viljelykäyttöön, ja sen alueella toimii pengerrisyhtiö, jolla on vesilain mukainen lupa veden poisjohtamiseen kuivatulta järveltä. Vettä johdetaan pois pelloilta pääsääntöisesti keväisin, mutta kuten kirjallisessa kysymyksessä mainitaan, kesän rankkasateet ovat tänä vuonna aiheuttaneet tulvimista. Lisäksi tulvimista pahensi se, että poikkeuksellisen runsaiden sateiden ja Teutjoen vedenpinnan nousun takia peltoaluetta reunustava penger sortui osittain. Vettä pääsi pelloille poikkeuksellisen paljon ja sen pois johtaminen vie tavanomaista pidempään, mikä on aiheuttanut veden seisomista ja siten yhdessä samaan aikaan alkaneen hellejakson kanssa kirjallisessa kysymyksessä kuvattuja haittoja. Myös Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen 21.7 tilaamat vesinäytteet osoittavat, että veden pumppaaminen näkyy alapuolisen joen veden laadun heikentymisenä.

Veden pumppaamiselle on nykytilanteessa vaikea löytää ympäristövastuullisempaa vaihtoehtoa. Haitta tulee olemaan tilapäinen ja joen veden laatu tulee parantumaan kunhan alueen pumppaus-toimenpide on saatu päätökseen. Keskeistä on rajata haitan kesto mahdollisimman lyhyeksi.

Elimäenjärvellä kyseessä on vesilain mukainen vesitaloushanke, jolla on (vesistötoimikunnan vuonna 1949 myöntämä) voimassa oleva lupa. Vesilain mukaisena valvontaviranomaisena toimivan Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen mukaan Elimäenjärven pumppaus viljelykäyttöä varten on toteutettu tämän luvan perusteella ja mukaisesti. Viranomaisen mukaan toiminta täyttää siten vesilain vaatimukset, jolloin perustetta puuttua toimintaan vesilain mukaisin valvontakeinoin ei tämänhetkisin tiedoin lähtökohtaisesti ole.

Ympäristönsuojelulaki sovelletaan toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. Ympäristönsuojelulain 27 §:ssä säädetään yleisestä luvanvaraisuudesta. Ympäristölupa on esimerkiksi oltava toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvaraisesti hankkeesta. Elimäenjärven pumppaustoiminnalta ei siten edellytetä (vesilain mukaisen luvan lisäksi) ympäristölupaa.

Ympäristönsuojelulain 180 §:n nojalla kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi kuitenkin antaa yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen mukaan yksittäinen määräys esimerkiksi veden johtamisen keskeyttämiseksi ei ole tarpeellinen, kun otetaan huomioon pumppaamisesta aiheutuva ympäristö- ja terveyshaitta, ravinteiden kulkeutuminen suhteessa koko valuma-alueen ravinnekuormaan sekä pumppauksen ajallinen kesto. Pumppauksen keskeyttämistä ajateltaessa on myös otettava huomioon, että jos näin toimittaisiin, kasvien hajoaminen ja mätäneminen tulva-alueella jatkuisivat voimakkaana, jolloin uusien sateiden alkaessa riski tilanteen pahenemiselle olisi erityisen suuri. Jos pengerrisyhtiö ei itse ryhdy toimeen, niin Kaakkois-Suomen ELY-keskus voi edellyttää pengerten korjaamista tai korottamista tulvimisen aiheuttamien ympäristö- ja terveyshaittojen ehkäisemiseksi. Maaperän heikko kantavuus pian tulvien jälkeen voi kuitenkin osaltaan vaikeuttaa korjaamistoimiin ryhtymistä.

Nyt tärkeintä on saada olemassa oleva pengerpato korjattua. Penkereiden mitoittukseen, paloturvallisuuteen ja tulvien hallintaan on tarpeen kiinnittää entistä enemmän huomiota. Pengerrysalueista huolehtivat usein, esimerkiksi Elimäenjärvellä, maanomistajien omistamat pengerrisyhtiöt. Viranomaiset voivat antaa pengerrisyhtiöille ja maanomistajille asiantuntija-apua pohdinnassa, mutta maanomistajat tekevät itsenäiset päätökset, miten haluavat kehittää alueen käyttöä. Monet pengerrisyhtiöt eivät ole aktiivisesti toiminnassa, tai osakkaat eivät ole tietoisia maatilansa kuulumisesta kauan sitten perustettuun yhtiöön. Tämä vaikeuttaa sekä viranomaisten informaatio-ohjausta että maanomistajien oma-aloitteista ennakoivaa toimintaa.

Kuivatettujen järvien palauttaminen takaisin järviksi tasaisi vesistöalueen valun ja siten tulvia ja edelleen vesistökuormitusta poikkeuksellisissa tulvatilanteissa. Kuivatetun järven palautus ei kuitenkaan ole yksinkertaista. Siinä on otettava huomioon koko valuma-alueen vesienhallinta ja varmistettava ettei ennallistamisesta aiheuteta haittaa muualla. Toimet edellyttävät maanomistajien yhteisen sopimuksen ja korvauksia menetetyistä viljely- tai metsäalasta.

Joka tapauksessa, koko valuma-alueen kattava vesienhallinnan suunnittelu hyödyttää niin vesiympäristöä kuin tuotantoaluetakin. Valuma-aluesuunnittelulla edistetään tulvasuojelua ja vesiensuojelua sekä esimerkiksi ilmastotavoitteita, kalataloutta, luonnon monimuotoisuutta, luontoarvoja, maisemanhoitoa ja luonnon virkistyskäyttöä. Sillä voi olla myös tuotannollisia tavoitteita, kuten metsänhoidon, viljelyn ja muiden elinkeinojen vedensaannin ja kuivatuksen koordinoitu toteuttaminen. MMM ja YM ovat yhdessä laatineet Valuma-aluesuunnittelun tiekartan vuoteen 2030, josta saa lisätietoa suunnittelun avuksi.

Helsingissä 11.8.2025

Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala

VN/22555/2025-YM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: